မာတိကာ

❑ စာရေးသူ၏ အမှာစာ က
၁။ ဝါကျထဲက ဝါစင်္ဂများ ၁
၂။ ဝါကျထဲက ကတ္တားနှင့် ကြိယာအတွဲ ၄
၃။ ဝါကျထဲက ပုဒ် ဆိုသည်မှာ ၇
၄။ ဝါကျရိုး ဖွဲ့နည်း အစုံစုံ ၁၀
၅။ ဝါကျရိုး ဖွဲ့နည်းများနှင့် ပုဒ်စု ၃ မျိုး ၂၁
၆။ ဝါကျရိုး ဖွဲ့ပုံ နည်းလမ်းများ ၂၄
၇။ ဝါကျထဲ၌ ပုဒ်တချို့ မြုပ်ဖွဲ့နည်းများ ၂၇
၈။ ဝါကျထဲတွင် 'ကြ'နှင့် 'ကုန်' မြုပ်ဖွဲ့နည်း ၃၄
၉။ ဝါကျပါ နာမ် နှစ်ခုပေါင်းထဲက 'အ'ကို မြုပ်ဖွဲ့နည်း ၃၇
၁၀။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ဝါကျ အမျိုးအစားများ ၄၂
၁၁။ ပုဒ် တစ်ခုတည်းသော ဝါကျ ၄၇
၁၂။ ဝါကျထဲတွင် သူ့နေရာနှင့်သူ အရေးပါသော ပုဒ်များ ၅၀
၁၃။ ဝါကျကို ခွဲစိတ်ခြင်း ၅၇
၁၄။ ဝါကျထဲက ကတ္တားနှင့် သက်ဆိုင်သော ကြိယာ (၁) ၅၆
၁၅။ ဝါကျထဲက ကတ္တားနှင့် သက်ဆိုင်သော ကြိယာ (၂) ၅၉
၁၆။ ဝါကျထဲက နာမဝိသေသနနှင့် သက်ဆိုင်သော နာမ် (၁) ၆၂
၁၇။ ဝါကျထဲက နာမဝိသေသနနှင့် သက်ဆိုင်သော နာမ် (၂) ၆၅
၁၈။ ဝါကျထဲက ကြိယာဝိသေသနနှင့် သက်ဆိုင်သော ကြိယာ ၆၈
၁၉။ ဝါကျ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာခြင်း ၇၇
၂၀။ ဝါကျထဲက နာမ်အမျိုးအစားများ ၇၈
၂၁။ ဝါကျထဲက နာမ်ကို ခွဲစိတ်ခြင်း ၈၁
၂၂။ ဝါကျထဲ၌ နာမ် ပေါင်းစပ်ပုံ အမျိုးမျိုး ၈၆
၂၃။ ဝါကျထဲက ကြိယာပစ္စည်းများ ၉၇
၂၄။ ဝါကျထဲက ကတ္တားနှင့် ကြိယာ ၁၀၇
၂၅။ ကြိယာအသုံး အထွေထွေနှင့် ဝါကျ ဖွဲ့စည်းပုံ ၁၀၆
၂၆။ ပစ္စည်းအသုံး အထွေထွေနှင့် ဝါကျတို ဖွဲ့စည်းပုံ ၁၁၁
၂၇။ ဝါကျထဲက အမေးပစ္စည်းများနှင့် ဝါစင်္ဂတို့ အတွဲ ၁၁၄
၂၈။ ဝါကျထဲရှိ ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ် ၁၁၇
၂၉။ အခြေခံဝါကျကို ဖြည့်စွက်ခြင်း ၁၂၂
၃၀။ ဝါကျရှေ့ဆုံးမှာ ပြောင်းထားလိုလျှင် ၁၂၅
၃၁။ ဝါကျအတွင်း ပုဒ်အထားအသို ပြောင်းလဲသည့်အခါ ၁၂၈
၃၂။ ဝါကျထဲရှိ စကားလုံးအသုံး ပြောင်းလဲပုံ ၁၃၇
၃၃။ ဝါကျထဲက ပုဒ်တို့၏နေရာ ၁၃၆
၃၄။ ဝါကျထဲက သမ္ဗန္ဓ ၁၄၁
၃၅။ ဝါကျအချင်းချင်း ဆက်စပ်ခြင်း ၁၅၁
၃၆။ ဝါကျရိုးများ ပေါင်းထားသော ဝါကျ ၁၅၇
၃၇။ ဝါကျဆက် သမ္ဗန္ဓ ၁၆၂
၃၈။ ဝါကျချင်း မရောဘဲ ဆက်သည့် အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ဗန္ဓ ၁၆၉
၃၉။ ဝါကျဆက် သမ္ဗန္ဓနှင့် နာမ်ဝိဘတ် ၁၇၆
၄၀။ ဝါကျကဏ္ဍ အထွေထွေ ၁၇၉
၄၁။ ဝါကျကဏ္ဍ ပေါင်းစပ်ပုံများ ၁၉၄
၄၂။ ထပ်ဆင့် အမှီဝါကျကဏ္ဍများ ၂၀၆
၄၃။ ဝါကျထဲက ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ် သင်္ကေတများ ၂၂၂
❑ ကျမ်းကိုးစာရင်း ၂၄၀

စာရေးသူ၏ အမှာစာ

နိုင်ငံပိုင်စာနယ်ဇင်းတွေကအစ ပုဂ္ဂလိက စာနယ်ဇင်းတွေအပါ အဝင် ဖေ့ဘုတ်စာမျက်နှာတွေပေါ်မှာ ရေးသားတဲ့ မြန်မာဝါကျ တွေကို ကြည့်လိုက်ရင် အဓိပ္ပာယ် ကပေါက်တိကပေါက်ချာ ဖြစ်နေတာ ခဏခဏ တွေ့နေရပါတယ်။ ဘာကြောင့်ပါလဲ။ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောရရင် နည်းလမ်းတကျ မရေးတတ်လို့ ပါပဲ။

တစ်ခု ဖြည့်စွက် တင်ပြလိုတာက ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ မတ်လ မှာ တတိယအကြိမ် ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားတဲ့ 'မြန်မာအဘိဓာန်'စာအုပ်ပါ သတ်မှတ်ချက်အရ 'အတူတကွ ဖြစ်ကြောင်း၊ ပါဝင်ကြောင်း ပြတဲ့' ပစ္စည်းအသုံးအနှုန်းအတွက် အရေးစကားပြေမှာဖြစ်ဖြစ်၊ အပြောစကားပြေမှာဖြစ်ဖြစ် 'လည်း'ကိုချည်းပဲ သုံးရမှာအစား အပြောစကားပြေအတွက် ကျော့ 'လဲ' သုံးရမယ်လို့ ပြောင်းလဲ ဖြည့်စွက် သတ်မှတ်ထားတာ မျိုး တွေ့ရပါတယ်။ ဒါကြောင့် အဲဒီ စည်းမျဉ်းအသစ်နဲ့အညီ အပြောစကားပြေနဲ့ ရေးစီထားတဲ့ အခု ဝါကျတွေမှာ နဂို 'လည်း'အစား ပြဋ္ဌာန်း စည်းမျဉ်းအသစ်နဲ့အညီ သုံးနှုန်းထား တာ သိသာအောင် မျက်တောင်အဖွင့်အပိတ်နဲ့ 'လဲ'လို့ ဖော်ပြ ထားပါတယ်။ တတိယအကြိမ်ထုတ် မြန်မာအဘိဓာန်ထဲမှာ

အဲလို ပြင်ဆင်ဖြည့်စွက် ပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ အခြား စကားလုံးတွေ အတော်အတန် ပါပါသေးတယ်။ အရေးစကားပြေ 'မည်'ကနေ အပြောစကားပြေ 'မယ်' ဆိုပြီး ပြောင်းတာမို့ 'မည့်' ဆိုရင် 'မယ့်' လို့ ပြောင်းသင့်ပေမဲ့ 'မဲ့'လို့ သုံးနှုန်းရေးသားဖို့ သတ်မှတ်ထား တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီသဘောနဲ့ 'မဲ့'ကို ရေးရင် မျက်တောင်အဖွင့်အပိတ်နဲ့ ဖော်ပြပါမယ်။ ဒါတွေက အကြောင်း ဆက်စပ်နေလို့ သိသာရုံ အကျဉ်း တင်ပြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဝါကျတစ်ကြောင်း စီဖွဲ့တဲ့အခါ သဒ္ဒါနည်းကျကျ ဖွဲ့စီတတ် ဖို့ လိုပါတယ်။ 'ကတ္တား (နာမ်၊ နာမ်စား)' နဲ့ 'ကြိယာ' ဆိုပြီး ဝါစင် နှစ်မျိုး အနည်းဆုံး ပါတာဟာ မြန်မာဝါကျ အခြေခံဖွဲ့ ထုံးပါ။ 'ထွန်းထွန်း အိပ်နေသည်' ဆိုတဲ့ ဝါကျမျိုးပါ။ 'ကံ (နာမ်၊ နာမ်စား)' ပါလာရင်တော့ 'ကတ္တား (နာမ်၊ နာမ်စား)'၊ 'ကံ (နာမ်၊ နာမ်စား)'၊ 'ကြိယာ' ဆိုတာ အခြေခံပါပဲ။ 'ထွန်းထွန်း နံနက်စာ စားသည်' ဆိုတဲ့ ဝါကျမျိုးပါ။

ဒီလိုမျိုး ဝါစင် နှစ်မျိုး ဒါမှမဟုတ် သုံးမျိုးနဲ့ အခြေခံဝါကျ ဖွဲ့စီနိုင်သလို ဒီ့ထက် ချဲ့ရေးလို့ ရသလို ချဲ့ရေးလို့'လဲ' ရပါ တယ်။ 'လာပါ'၊ 'လာ' ဆိုပြီး ဝါစင် တစ်မျိုးတည်းနဲ့ ချဲ့ရေး နိုင်သလို 'ထွန်းထွန်းနှင့်အတူ ကျွန်တော့်အိမ်ကို ညနေကျလျှင် စောစော လာပါ' ဆိုပြီး'လဲ' ချဲ့ရေးနိုင်ပါတယ်။

ဝါကျတစ်ကြောင်း ရေးတဲ့အခါ ပထမဦးဆုံး သတိထား ရမှာက စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ ဖြစ်ပါတယ်။ စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ ဟာ ဝါကျ ဖွဲ့စီရာမှာ အရေးကြီးပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ ဆို တော့ ရေးထုံး လွဲတာနဲ့ အဓိပ္ပာယ်ပါ လွဲသွားတတ်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ စာရေးဆရာမတစ်ယောက် ရေးတဲ့စာအုပ်ကို ဖတ် ချင်လို့ 'ဖတ်ချင်လိုက်တာ ဆရာမရယ်'လို့ ရေးတာ (ရေးရမှာ) ကို 'ဖက်ချင်လိုက်တာ ဆရာမရယ်'လို့ 'ဖတ်'နေရာမှာ 'ဖက်' ဖြစ်သွားမယ် ဆိုရင် အဓိပ္ပာယ်ချင်းက အများကြီး ပြောင်းလဲ သွားပြီးတော့ ရိုင်းပျတဲ့သဘော ဖြစ်သွားပါမယ်။ တာဝန်ရှင် က နားလည်ပေးရင်တောင် မျက်နှာပူစရာ ဖြစ်ရပါတယ်။

ဒါကြောင့် စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ မလွဲမှားဖို့ လိုသလို ဝါကျ ဖွဲ့ထုံး နည်းနာတွေကို ရေရေရာရာ သိရှိပြီး နေရာတကျ သုံး နှုန်းတတ်ဖို့ လိုပါတယ်။ 'ဝန်ကြီးချုပ်၏အစီအစဉ်ဖြင့် မီးလောင် သွားသော ဈေးကြီးကို သွားရောက် စစ်ဆေး' ဆိုပြီး ရေးလိုက် တဲ့အခါ ဈေးကြီးကို မီးရှို့ဖို့ စေခိုင်းသူက ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်နေ တာဟာ ဝါကျ အထားအသိုသဘောကို နားမလည်လို့ ဖြစ်ပါ တယ်။ 'မီးလောင်သွားသော ဈေးကြီးကို ဝန်ကြီးချုပ်၏ အစီ အစဉ်ဖြင့် သွားရောက် စစ်ဆေး'လို့ နေရာတကျ ရေးစီမယ် ဆိုရင် အဓိပ္ပာယ် ကပေါက်တိကပေါက်ချာ ဖြစ်စရာအကြောင်း မရှိတော့ပါဘူး။ 'ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးအား ဆုချီးမြှင့်ပေးပါရန်' လို့ ရေးရင် ဆု လက်ခံ ရယူ'မဲ့'သူက ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်နေတာမျိုးပါ။ 'ကျောင်း အုပ်ဆရာကြီးက ဆုချီးမြှင့်ပေးပါရန်'လို့ 'အား'နေရာမှာ 'က'နဲ့ ရေးမှ တစ်စုံတစ်ယောက်ကို ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးကနေပြီး ဆုပေးအပ်မှာ ဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်မှာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ပြောရရင် 'ခွင့်ပြုချက် မရဘဲ ကူယ်လွန်သူ၏စာအုပ်ကို' ဆိုတာမျိုး၊ 'မော်တော်ကားများ တာမေးပွဲ ဖြေနေသဖြင့် ဖြတ်သန်း ခွင့်မပြု' ဆိုတာမျိုး လက်တွေ့များနေကြတဲ့ အရေးအသားတွေ လက်ရှိကာလမှာ တစ်မျိုးနဲ့ တစ်မျိုး မထပ်ရ မဖိုရအောင် တွေ့ နေရတာ အမှန်ပါပဲ။

ဝါကျစီဖွဲ့တဲ့အခါ အဓိပ္ပာယ် ထိထိမိမိ ဖြစ်ဖို့ ဆိုရင် ဝါစင် ၉ ပါး ဖြစ်တဲ့ 'နာမ်၊ နာမ်စား၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန၊ နာမဝိသေသန၊ ဝိဘတ်၊ သမ္ဗန္ဓ၊ ပစ္စည်း၊ အာမေဍိတ်' ဆိုတဲ့ ဝါစင်တွေကို နေရာတကျ ထည့်သွင်း သုံးနှုန်းတတ်ဖို့ လိုပါတယ်။ ဘယ်ဝါစင်နဲ့ ဘယ်ဝါစင် ပေါင်းစပ်ရမယ် ဆိုတာ ရေရေရာရာ သဘောပေါက်ဖို့ လိုပါတယ်။ သက်ဆိုင်ရာနာမ်နဲ့ အဲဒီနာမ်ကို အထူးပြုတဲ့ သက်ဆိုင်ရာ နာမဝိသေသနကို တွဲကပ်ရမယ်၊ သက် ဆိုင်ရာကြိယာနဲ့ အဲဒီ ကြိယာကို အထူးပြုတဲ့ သက်ဆိုင်ရာ ကြိယာဝိသေသနကို တွဲကပ်ရမယ် ဆိုတာမျိုးကအစ အရေး

စကားပြေအသုံးအနှုန်းနဲ့ အပြောစကားပြေအသုံးအနှုန်းတွေကို ဘယ်လို ခွဲခြား သုံးနှုန်းမယ် ဆိုတာမျိုးအထိ ကွဲကွဲပြားပြား နား လည်ဖို့ လိုပါတယ်။

နောက်ပြီးတော့ ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်သင်္ကေတတွေက'လဲ' မသိ မဖြစ် သိထားရမယ့် သင်္ကေတ အသုံးအနှုန်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝါကျတစ်ကြောင်းရဲ့ နောက်ဆုံးမှာ 'ပုဒ်မ (။)' တော့ ထည့်ရေး ရပါတယ်။ ဝါကျတစ်ကြောင်း ပြီးမြောက်တယ် ဆိုတာကို ဒီ ပုဒ်မက အတည်ပြုပေးပါတယ်။ 'ပုဒ်ကလေး (၊)' ဆိုရင်'လဲ' ဝါကျထဲမှာ နေရာတကျ သုံးနှုန်းပေးခြင်းအားဖြင့် ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပာယ် ပိုပေါ်လွင်အောင် အထောက်အပံ့ ကောင်းကောင်း ပေးပါတယ်။ အဲလိုပဲ ကျန်တဲ့ ပုဒ်ဖြတ်ပုဒ်ရပ်သင်္ကေတတွေဟာ 'လဲ' ဝါကျတစ်ကြောင်း ဖွဲ့စီရာမှာ ဝါကျရဲ့ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ် ကို ရှင်းကြွပေါ်လွင်လာအောင် ထောက်ကူပေးနိုင်တာ ဖြစ်တဲ့ အတွက် ဝါကျတစ်ကြောင်းမှာ ထည့်သွင်း ရေးသားရတဲ့ ပုဒ် ဖြတ်ပုဒ်ရပ်သင်္ကေတတွေရဲ့ အဓိပ္ပာယ်နဲ့ သဘောသဘာဝတွေ ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိထားသင့်ပါတယ်။

စည်းစနစ် ကျနလှတဲ့ မြန်မာဝါကျ ဖွဲ့စည်းပုံ သဘော သဘာဝတွေကို ကျေကျေလည်လည် သိရှိသဘောပေါက် သုံး နှုန်းနိုင်ကြစေဖို့ ရည်သန်ပြီး မြန်မာစာ ချစ်မြတ်နိုးသူ၊ ရေးထုံး ကျကျ သိရှိ လေ့လာလိုသူတွေအတွက် ဒီ 'ဝါကျဖွဲ့ထုံး မှန်စွာသုံး' စာအုပ်ကို အားထုတ် တင်ပြဖြစ်တာပါ။ ဒီလိုမျိုး ရေးသား တင် ပြနိုင်အောင် အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေတဲ့ သင်ဆရာ၊ မြင်ဆရာ၊ ကြားဆရာအပေါင်းရဲ့ ပညာကျေးဇူးကို'လဲ' ဦးခိုက်ပါတယ်။ အခုလို ဝါကျဖွဲ့ထုံး စာအုပ်တစ်အုပ်အဖြစ် စုစည်း တင်ပြခွင့် ရအောင် အားပေး ထောက်ကူပေးတဲ့ ဆရာကြည်ရွှန်းကို'လဲ' ကျေးဇူးမှတ် တမ်းပြုအပ်ပါတယ်။

အေးကျော်မင်း